לט: כל שעה פרק שני פסחים

ערוגה בת ו' טפחים זורעין לתוכה ה' זרעים. ופ"ת הואיל ורמוק ג' טפחים לא יצקי מהדדי דהא אמצעית מיהא רחוקה מן האחרות אלא ג' טפחים דנפרק ר' עקיבא (שבת דף פה.) משמע דד' מארבע רוחות הערוגה לא בקרנות אלא באמצע הרוחות מ"כ יחדע לתוכה ט' זרעים ג' שורות של ג' ג' והא דחוקים זה מזה ג' טפחים ואומר ר"י דהכא מיהא משום יציקה אלא משום עירבוב לאחר שיהיו גדולים ולא רצו חכמים להמתיר יותר ותנדע דלפי' ממשה לא היו מתירים אי לאו דנפקא לן בשבת בפרק ר' עקיבא (נ"ז שם) בהדיא מקרא אע"ג דקים להו לרבנן דמשה בשיתא לא יצקי והיינו משום דאיכא למיחש לערבוביא ואם תאמר ואיך זורעים בתוכה ממשה זרעונים והא אין לחוש זה מזה שלשה טפחים דהא איכא מקום זריעה ומיירי ר"ת דטפחים של כלאים שוחקות כדמוכח ברש עירובין (דף ז.) ור"י אומר דגמירי דנהכי לא יצקי אע"פ שיש מקום זרעים:

לא שלוקין ולא מבושלין. משמע דשליקה הוי טפי מבישול דאי לאו הכי הוי זז ואין צריך לומר זז וכן משמע בכמה דוכתין והא דתנן בפרק ג' מיינים (נזיר דף מה:) היה מבשל השלמים או שולקן אע"ג דשליקה הוי טפי מבישול לא הוי אתם זז ואין צ"ל זז דקמ"ל דשליקה אינו יוצא מתורת בישול[ה]:

ה"ג

מבושלין כללו של דבר כל שיש בו טעם מרור יוצאין בו וכל שאין בו טעם מרור אין יוצאין בו תרגומא אקלח ת"ר אין יוצאין בהן כמושין משום ר"א בר' צדוק אמרו יוצאין בהן כמושין בעי רמי בר חמא מהו שיצא אדם ידי חובתו במרור של מעשר שני בירושלים אליבא דר' עקיבא [ו]לא תיבעי לך השתא במצה דאורייתא נפיק במרור דרבנן מיבעי' כי תיבעי לך אליבא דר' יוסי הגלילי [ז]מאי במצה דאורייתא הוא דלא נפיק אבל מרור דרבנן נפיק או דילמא [ח]כל דתקינו רבנן בעין דאורייתא תקון אמר רבא מסתברא מצה ומרור: **מתני'** [ט]אין שורין את המורסן לתרנגולים אבל חולטין [י]האשה לא תשרה את המורסן שתוליך בידה למרחץ אבל שפה היא בבשרה יבש [יא]לא ילעוס אדם חיטין ויניח על מכתו[יב] מפני שהן מחמיצות: **גמ'** תנו רבנן אלו דברים שאין באין לידי חימוץ האפוי והמבושל וחלוט שחלטו ברותחין מבושל אדמבשל ליה מחמע אמר רב פפא [יג]האפוי שבישלו קאמר תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר [יד]קמח שנפל לתוכו דלף אפילו כל היום כולו אינו בא לידי חימוץ אמר רב פפא [טו]והוא [טז]דעביד טיף להדי טיף אמרי דבי ר' שילא ותיקא שרי והתניא ותיקא אסור לא קשיא [יח]הא דעבדיה במישחא ומילחא הא דעבדיה במיא ומילחא אמר מר זוטרא [יט]לא לימחי איניש קדרא בקמחא דאבישנא דילמא לא בשיל שפיר ואתי לידי חימוץ אמר רב יוסף לא ליחלוט איניש

תרי

מנימין לאומו להממין: **לא תשרה המורסן.** לשוף בה בשרה מפני שממתין בשרייתו: **אכל שפה היא.** מורסן יבש בבשרה ואע"פ שמיס טופחין על בשרה: **לא יגעום.** לא יכום: **גמ' האפוי.** לחם משנאפה כל מה ששוריהו כמיס אינו מחמיץ: **אדמבשל ליה מחמע.** בעוד שהמיס פושרים קודם שירתיחו הוא מחמיץ. ובגמרא ליה לתוך רותחין ליכא לאוקומה דהא בהדיא תני לה וחלוט שחלטו ברותחין: **אפוי שבשלו.** כלומר אפוי אפילו הוא מבשלו לאחר שפייה אינו מחמיץ: **דלף.** מן הגג: **אינו בא לידי חימוץ.** שטירוד הדלף הטופל תמיד אינו מניחו להחמיץ: **טיף להדי טיף.** שנוטלין טיפה אחר טיפה קמוץ ותכף ואין שהות ביניתים: **ותיקא.** מאכל קמח: **מישחא ומילחא.** בקימחא שרי דמי פירות אין מחמיצין: **לא לימחי איניש קדרא.** שמעבין תבשיל הקדירה על ידי שממתין קמח לתוכו ואפילו בקמחא דאבישנא שנתייבשה וניקלית בתנור כשהיא לחה עושין אותה קלי בתנור והרי היא כאפויה אפילו הכי לא ליעביד: **דילמא לא בשיל שפיר.** לא נעשית קלי כל צורכה בתנור ומחמצת בתבשיל וכשהוא טורפה בקערה היא ממחצת (ועוד) שאין דרך נתיעתה לתוך תבשיל רותח: **לא ליחלוט.** ברותחין:

תרמי

שמעפשתן תדיר והעיפים ניידפות זו את זו ומכופות (ע"ז ל.) לכיון שהעיפות מוכפות זו את זו אין מגיחות להחמיץ (האורה חיב סי' לד).

מבורר יוצאין בו. בעי רמי מהו שיצא אדם במרור של מעשר שני אליבא דר' עקיבא. ופשטה רבה כשם שיוצאין במצה שהיא מדאורייתא, כך יוצאין במרור שהוא מדרבנן. מתני' אין שורין את המורסן לתרנגולין אבל חולטין. ת"ר דברים שאין באין לידי חימוץ, אפיקנא כגון אפוי שבשלו וחלוט שחלטו ברותחין. תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר קמח שנפל לתוכו דלף, דעביד טיף טיף כנגד טיף טיף, אפילו כל היום כולו אינו בא לידי חימוץ. ותיקא דהוא כגון שתיתא דעביד במישחא ומילחא בקמחא שרי, פירוש בי השמן מי פירות הוא ומי פירות אין מחמיצין. אבל במיא ומילחא וקמחא אסור. לא לימחי איניש קדירה בקמחא דאבשונא, דילמא לא בשיל שפיר ואתי לידי חימוצא. סבבוסך נמי אסורה דהא לוותיקא דמי, דאמרי דבי ר' שילא ותיקא שרי והא איתמר ותיקא אסור, לא קשיא הא דחלים ליה במיא ופילתאוהא דחלים ליה במישחא ומילחא, במיא אסיר במישחא שרי. וכן מי שעורין שמרתיחין ומטילין לתוכן שעורין כין בהמעטה כין בהתלטה הכל אסור בזמן הזה. כך אמר רבינו גאון צ"ל. הא דאמר רב יוסף לא נחלוט איניש תרתי חיטי בהדי הדדי כו' אילו הן כגון קליות.

עין משפט נר מצוה

קנח א מי' פ"ד מהל' כלאים הלכה ט טוש"ע י"ד סי' רלו סעיף לד:
קנט ב מי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף ה:
קס ג מי' פ"ד מהלכות מלה הלכה יג סמג עשין מא טוש"ע א"ח סי' תנב סעיף ה:
קסא ד מי' פ"ה מהל' מתנ הלכה ח סמג לאוין עט טוש"ע א"ח סי' תנד סעיף ג ופי' תפה סעיף ה:
קסב ה מי' שם הל' יט טוש"ע א"ח סי' תפה סעיף כ:
קסג ו מי' ומסמ שם טוש"ע א"ח סי' תפו סעיף ה:
קסד ז ח מי' שם הל' י טוש"ע שם סעיף ו:
קסה ט מי' שם הלכה ד טוש"ע א"ח סי' תפג סעיף כ:
קסו י מי' שם הל' ה טוש"ע שם סעי' ג:

רבינו חננאל

ואמרינן הא פשיטא מתני' היא מנין לערוגה שהיא ששה טפחים שזורעין בתוכה חמשה זרעונין כו', ודחינן מהו דתימא הני מילי זרעים אבל ירקות בעו טפי. ואקשינן וכי ירקות אלימי מזרעים דבעו טפי. והא איסבא תנן כל מיני זרעים אין זורעין בערוגה, וזורעין כל מיני ירקות בערוגה, מהו דתימא הני מרודדים כולן ששנינו מיני זרעים נינהו ואין זורעין אותן בערוגה, בא רב להודיענו כי ירקות הן וזורעין בערוגה אחת. ואקשינן והא מתני' ירקות קתני. דתנן אילו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח, ותוב כל תנא ברא נמי ירקות קתני, וליכא תנא דתני זרעים. ושנינן חזרת שסופה להקשות איצטריכא ליה, סד"א ניתיב ליה רוחא טפי משאר ירקות כמו קלח של כרוב שהוקשה, כלומר שגדל ונעשה קשה שמרחיבין לו בית רובע מכל צדדיו. פירוש אין מניחין שם סביבותיו זרעים כדי שישלח שרשיו לכל צד מפני שגדול הוא, נעשה גם כך לחזרת, קמ"ל דלא. יוצאין בהן באלו הירקות בין לחין בין יבשין. אמר רב חסדא לא שנו יבשין אלא קלח, אבל עלין לחין יוצאין בהן יבשין אין יוצאין בהן. מיתיבי יוצאין בהן ובקלח שלהן וכו' ודברים פשוטין הן. ורב חסדא פירק תרגומא אקלח, אבל עלין אין יוצאין בהן אלא לחין, ושוין שיוצאין בהן כמושין, אבל לא כבושין ולא שלוקין ולא מבושלין, זה הכלל כל שיש בו טעם מרור יוצאין בו.

מסורת הש"ס

ה) כלאים פ"ג [מ"ח] שבת דף פד: [קידושין לט:], ב) כלאים שם [מ"כ], ג) [נכורות לח:], ד) [לעיל לו.], ה) [שם], ו) [לעיל ל: וש"נ], ז) מכות דף קב., ח) ס"ל בפסח, ט) [ע"ז ל:], י) [עבודת ר"ת מ"ו], כ) [יומ' פוס' זבחים ל: ד"ה אלמין ועי' בכס"ש ורין ולא"ש נדרים מט. ד"ה הואיל]:.

הגהות מהר"י לנדא

[א] גמ' אמר רב ספא האפר שבשלו וכו'. אסר בליחוי עין משפט מי' פ"ה מהלכות מתנ הלכה ג:

לעזי רש"י

פלצדא"ר [פלצידי"ש]. מוכלים.

מוסף רש"י

זורעין בתוכה חמשה זרעונין. ולא הוי ערבוב שים כה מני לפרקים ביציסה הפרק הראשי (שבת דף ד). ארבע על ארבע רוחות הערוגה. ממלא אם כל הרוח עד סמוך לקרן (שם). ואחת באמצע. גרעין אחד. ואע"פ שכל אלא הקרנות סמוכין זה לזה ואין ביניסה הרחקה ג' טפחים ויוקשים זה מזה, אין כאן בית מיחוש, דגני כלאים ביכרת הוא דבעינן דלא יהי ערבוב, דהא אכלאים קפיד קרא, אבל ליעקה לא מיישינן אפילו בכלאי הכרם לאוריתא כדאמרן (כ"ב ס.) זה סומך לגדר מכאן וזה סומך לגדר מכאן ואע"ג דיעקר מתמלי יכ"ש כלאי זרעים דבעינן דלא מיישינן ליעקה, כדאמרן (שבת פה:) נמי דאם תור ונמי שמי שוורות, והרי יש כאן היכר גדול רוח זו זריעה לפון והרוח חו זריעה מזרח ומערב, אבל בין זרע האמצעי לזרעוני הרוחות צריך הרחקה כדי שיקה לאין שם היכר, ואי הוי מקרבי הוי ערבוב. והמפרש ר' גרעינן בדי הרוחות טועה, דאי אהרחקה משום יציקה מ' זרעונין יש לזרוע נו, ד' בדי הקרנות ואחד בכל רוח ורוח בתמצע הערוגה ויש בין בתמצע הערוגה ויש בין כל אחד ואחד ג' טפחים כשיעור יציקה, עמם ומתלה לכל אחד, הלכך לכל הרוח הוא ממלא עד סמוך לקרן ואפילו אין כן זרע שברוח זו לזרע שברוח זו ג' טפחים לא איכפת לן, דלענין כלאים היכר בעלמא הוא דבעינן כדפרישית (שבת פד:). ויניח על גבי מכתו. שהחיטים הלטוטין יפה למכה (בתובות קז.). דעביד טיף להדי טיף.

תרגומא

ערוגה בת ו' טפחים זורעין לתוכה ה' זרעים. [א]ערוגה שהיא ששה על ששה טפחים זורעין בתוכה חמשה זרעונין ארבע על ארבע רוחות הערוגה ואחת באמצע מהו דתימא הני מילי בזרעין אבל בירקות לא קמ"ל למימרא דירקות אלימא מזרעים [ב]והתנן [ג]כל מיני זרעים אין זורעין בערוגה אחת כל מיני ירקות זורעין בערוגה אחת מהו דתימא הני מרור מין זרעים נינהו קמ"ל זרעים סלקא דעתך והא תנן ירקות ותני בר קפרא ירקות ותני דבי שמואל ירקות חזרת איצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וסופה להקשות ניתיב לה רווחא טפי לאו א"ר יוסי בר' חנינא קלח של כרוב שהוקשה מרחיבין לו בית רובע אלמא כיון דסופו להקשות יהבינן ליה רווחא טפי ה"נ ניתיב לה רווחא טפי קמ"ל: יוצאין בהן בין לחין בין יבשין כו': א"ר חסדא [ד]לא שנו אלא בקלח אבל בעלין לחין אין יבשין לא והא מדקתני סיפא בקלח שלהן מכלל דרישא עלין פרושי קא מפרש כי קתני בין לחין בין יבשין אקלח מיתיבי [ה]יוצאין בהן ובקלח שלהן בין לחין בין יבשין דברי ר' מאיר וחכ"א לחין יוצאין בהן יבשין אין יוצאין בהן ושוין שיוצאין בהן כמושין אבל לא כבושין ולא שלוקין ולא מבושלין כללו של דבר כל שיש בו טעם מרור יוצאין בו וכל שאין בו טעם מרור אין יוצאין בו תרגומא אקלח ת"ר אין יוצאין בהן כמושין משום ר"א בר' צדוק אמרו יוצאין בהן כמושין בעי רמי בר חמא מהו שיצא אדם ידי חובתו במרור של מעשר שני בירושלים אליבא דר' עקיבא [ו]לא תיבעי לך השתא במצה דאורייתא נפיק במרור דרבנן מיבעי' כי תיבעי לך אליבא דר' יוסי הגלילי [ז]מאי במצה דאורייתא הוא דלא נפיק אבל מרור דרבנן נפיק או דילמא [ח]כל דתקינו רבנן בעין דאורייתא תקון אמר רבא מסתברא מצה ומרור: **מתני'** [ט]אין שורין את המורסן לתרנגולים אבל חולטין [י]האשה לא תשרה את המורסן שתוליך בידה למרחץ אבל שפה היא בבשרה יבש [יא]לא ילעוס אדם חיטין ויניח על מכתו[יב] מפני שהן מחמיצות: **גמ'** תנו רבנן אלו דברים שאין באין לידי חימוץ האפוי והמבושל וחלוט שחלטו ברותחין מבושל אדמבשל ליה מחמע אמר רב פפא [יג]האפוי שבישלו קאמר תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר [יד]קמח שנפל לתוכו דלף אפילו כל היום כולו אינו בא לידי חימוץ אמר רב פפא [טו]והוא [טז]דעביד טיף להדי טיף אמרי דבי ר' שילא ותיקא שרי והתניא ותיקא אסור לא קשיא [יח]הא דעבדיה במישחא ומילחא הא דעבדיה במיא ומילחא אמר מר זוטרא [יט]לא לימחי איניש קדרא בקמחא דאבישנא דילמא לא בשיל שפיר ואתי לידי חימוץ אמר רב יוסף לא ליחלוט איניש

תרי

מנימין לאומו להממין: **לא תשרה המורסן.** לשוף בה בשרה מפני שממתין בשרייתו: **אכל שפה היא.** מורסן יבש בבשרה ואע"פ שמיס טופחין על בשרה: **לא יגעום.** לא יכום: **גמ' האפוי.** לחם משנאפה כל מה ששוריהו כמיס אינו מחמיץ: **אדמבשל ליה מחמע.** בעוד שהמיס פושרים קודם שירתיחו הוא מחמיץ. ובגמרא ליה לתוך רותחין ליכא לאוקומה דהא בהדיא תני לה וחלוט שחלטו ברותחין: **אפוי שבשלו.** כלומר אפוי אפילו הוא מבשלו לאחר שפייה אינו מחמיץ: **דלף.** מן הגג: **אינו בא לידי חימוץ.** שטירוד הדלף הטופל תמיד אינו מניחו להחמיץ: **טיף להדי טיף.** שנוטלין טיפה אחר טיפה קמוץ ותכף ואין שהות ביניתים: **ותיקא.** מאכל קמח: **מישחא ומילחא.** בקימחא שרי דמי פירות אין מחמיצין: **לא לימחי איניש קדרא.** שמעבין תבשיל הקדירה על ידי שממתין קמח לתוכו ואפילו בקמחא דאבישנא שנתייבשה וניקלית בתנור כשהיא לחה עושין אותה קלי בתנור והרי היא כאפויה אפילו הכי לא ליעביד: **דילמא לא בשיל שפיר.** לא נעשית קלי כל צורכה בתנור ומחמצת בתבשיל וכשהוא טורפה בקערה היא ממחצת (ועוד) שאין דרך נתיעתה לתוך תבשיל רותח: **לא ליחלוט.** ברותחין:

תרמי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com